

Побудова новітньої світогосподарської картини передбачає поєднання управлінських підходів із природничими засадами економічного знання. Завдяки цим фундаментальним засадам релевантна для управління економічна інформація здатна набувати статус рятівного знання. Це дозволяє наповнювати рятівним змістом нормативну інформацію, покликану забезпечувати прямі зв'язки в системі еколого-економічного управління, покладені на функції прогнозування, планування, нормування тощо, та позитивну інформацію, що забезпечує зворотні зв'язки, які надають функції обліку і статистики, контролю, аналізу та ін.

Список використаних джерел

1. Міжнародна науково-політична платформа з біорізноманітності та екологічних систем. Вікіпедія. URL: [https://www.ipbes.net/news/Media-Release-Global-Assessment/Міжнародна науково-політична платформа з біорізноманітності та екологічних систем \(IPBES\)](https://www.ipbes.net/news/Media-Release-Global-Assessment/Міжнародна_науково-політична_платформа_з_біорізноманітності_та_екологічних_систем_(IPBES)).
2. Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології. Київ: Кліо, 2015. 680 с.
3. Шевчук В. М. Руденко versus К. Маркс: Українське викриття приреченості економічної складової марксизму // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту, 2018. №4. С.129-136.
4. Shevchuk V. (2019). The formation of the natural fundamentals of economic management: Launching a modern management culture. *Modern Technologies in Economy and Management: Collective Scientific Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, Pp. 460-471.*
5. Shevchuk V. Development of the natural principles of economic management: The formation of a management culture of modern societies. (2019). *Modern innovative and information technologies in the development of society. Katowice: Katowice School of Technology. С. 274-282.*

*Шкуліна Людмила Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент,
кафедра обліку та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

СОЦІАЛЬНА ЗВІТНІСТЬ НА ЗАЛІЗНИЦІ – «ДАВНО ЗАБУТЕ НОВЕ»

Міжнародні стандарти розкриття нефінансової інформації – це методологія упровадження принципів соціальної відповідальності в практику ухвалення управлінських рішень. Їх мета – підвищення якості інформаційного супроводу діяльності підприємства, підвищення ефективності управління і, як наслідок, поліпшення показників діяльності. Сьогодні показує, що топові компанії України вже давно запровадили, ведуть та удосконалюють процедуру складання соціальної звітності. «Приблизно 50% рейтингу компаній Forbes мають соціальний звіт», - зазначила Анна Данилюк, координатор Глобального

договору в Україні. Деякі з них навіть дійшли до інтегрування нефінансової та фінансової звітності в єдину. З моменту проведення реформування та реструктуризації АТ «Українські залізниці» непомітними лишаються не тільки соціальні показники, а й фінансові, які повинні оприлюднюватися згідно чинного законодавства. Усі наукові дослідження, які оточують дану тематику (соціальна відповідальність галузі, впровадження соціальної звітності, нефінансові показники індустрії) останні п'ять років залишаються непомітними керівництву залізницями. Зокрема, соціальний звіт для АТ «Укрзалізниця», який відповідає головним принципам соціальної відповідальності, визначеними міжнародними стандартами (GRI, AA1000) та адаптованими до вітчизняних умов господарювання Проектом Експертної ради Форуму соціально відповідального бізнесу України «Соціальна відповідальність: принципи та рекомендації щодо звітності» [1], нормативних положень Статуту залізниць України та законодавства України в цілому.

Компанії, які починають підготовку власних звітів, мають малу базу до порівняння та кількість можливих прикладів. Дослідження показують, що оприлюднення нефінансового звіту значно впливає на сприйняття компанії читачами звіту. 90 % читачів зазначили, що звіт суттєво вплинув на їхні погляди на компанію. З них 85 % відзначили, що вплив був радше позитивним [2]. За даними KPMG, понад 75% компаній, що опублікували соціальні звіти у 2005 р., назвали економічні міркування основною причиною, через яку вони випускають нефінансову звітність. Багато компаній відзначили з цього приводу також причини, пов'язані з репутацією компанії.

Звіт підготовлений з урахуванням принципів Керівництва GRI версії G3 (2006 р.) ґрунтується на методологічних та методичних порадах Глобальної ініціативи щодо звітності, які використовують найбільші світові корпорації (Ford, ABB, Microsoft, General Motors) та деякі найбільш прогресивні вітчизняні компанії (наприклад, Київстар, СКМ, Ернст енд Янг, Металінвест, Оболонь та інші [2]). Даний факт обумовлює вибір випускати звітність в міжнародному форматі, що полегшить єдине розуміння принципів і підходів, задачу сумісності термінології при представленні даних як в Україні, так і за її межами. Крім того, однією з основних відмінностей і переваг GRI те, що цей стандарт дозволяє використовувати рекомендації поетапно (а) та з підходом до специфіки галузі (б).

(а) На разі, залізнична галузь може на першому етапі використовувати тільки загальні принципи даного документу. GRI передбачає можливість підготовки звіту тільки по одній або декількох областях діяльності з поступовим поширенням на всі інші сфери. Надалі такий звіт може бути визнаний іноземними та міжнародними організаціями, як комерційним, так і гуманітарним.

(б) Позитивним моментом відмічається присутність в Інструкції G3 галузевих додатків, які доповнюють рекомендаціями по її застосуванню в контексті конкретних галузей, а також містять показники результативності, специфічні даній галузі.

Показники наводяться в загальному для застосування всіма видами транспорту (наприклад, повітряним, залізничним, автомобільним, морським) у

розрізі руху товарів та матеріалів, тобто вантажних перевезень, для врегулювання та покращення спілкування між людьми. Тобто, галузевий додаток сектору логістики та транспорту призначається для відповідних постачальницьких послуг, а не для пасажирських перевезень.

У відповідному додатку в області звітності також розглядаються специфічні потреби транспортних компаній, зокрема, парк, забруднення повітря в містах, затори, шум/вібрація, розвиток транспортної інфраструктури, безпека дорожнього руху. Таким чином, компанії можуть використовувати показники, помічені як LT1, LT2, LT3 (рис. 2) в доповнення до основних показників в G3.

На рис. 1 наведено узагальнений набір з 39-и показників, який пропонується Інструкцією GRI та галузевим додатком транспортного сектору, з фінансовими (бухгалтерськими) даними для постановки цілей та оцінки результатів діяльності організації в економіці, в екології і в соціальній сфері, включаючи економічні, екологічні показники, організації праці, дотримання прав людини, взаємодії з суспільством і відповідальності за продукцію [330].

Детальний зв'язок елементів звіту GRI з бухгалтерською інформацією полегшить роботу під час складання соціального звіту на підприємствах залізничного транспорту, а також в подальшому – інтегрованої звітності. Крім того, у системі бухгалтерського обліку формується інформація, яка вузько знаходить своє відображення у звітності підприємства за операціями, пов'язаними з наданням працівникам соціального захисту (це може бути як приклад виконання положень колективного договору), найширше може знаходити своє відображення у соціальній звітності, або як наслідок в інтегрованому звіті.

Проте, вважаємо за необхідне підкреслити, що існують інші стандарти звітності в цій області, крім того, підприємства залізничного транспорту можуть прийняти рішення про випуск звіту у своєму – унікальному форматі. Необхідно, крім теоретичної частини, враховувати досвід компаній-практиків, які вже не перший рік ведуть соціальну звітність та можуть вказати на головні плюси та мінуси в процесі його складання. Водночас, українським компаніям, слід звернути увагу на галузеві асоціації, зокрема європейські, більшість з яких або має робочі групи з питань СВБ, або оприлюднені звіти з СВБ.

С А
О Л
** Б
Н

* політика, інструменти реалізації, система управління результативністю (включає ризики та можливості, стратегію та програми), виконання нормативної бази

Складаві, притаманні виключно відповідному розділу соціальної звітності

** бухгалтерська інформація з розбіжкою по економічних, соціальних та екологічних показниках GRI наведена в дисертації [2]

Елементи бухгалтерської звітності

Елементи соціальної звітності

LT9-LT17

РОЗДІЛ 3.

Взаємодія з зацікавленими сторонами (огляд, форми, результати)

РОЗДІЛ 6*. Взаємодія з персоналом

РОЗДІЛ 7. Дотримання прав людини

РОЗДІЛ 8*. Взаємодія з суспільством

РОЗДІЛ 9*. Відповідальність перед споживачами

РОЗДІЛ 4*. Інвестиційна діяльність

РОЗДІЛ 5*. Екологічний аудит

Показники економічної результативності (пасажирські, вантажні перевезення, міжнародна взаємодія)

Політика в області охорони н/с, виконання несучасобезпечуючих заходів

Витрати на охорону н/с

Поводження з відходами виробництва та споживання

Присутність на ринках

Використання водних ресурсів

РОЗДІЛ 1, 2. Загальна інформація

Заходи по шумоізоляції

Заходи по удосконаленню

технологічного обладнання

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ

LT2-LT8

**

Е
К
О
Н
О
МІ

Е
К
О
Л
О
ГІ

Управління якістю

Інформаційність

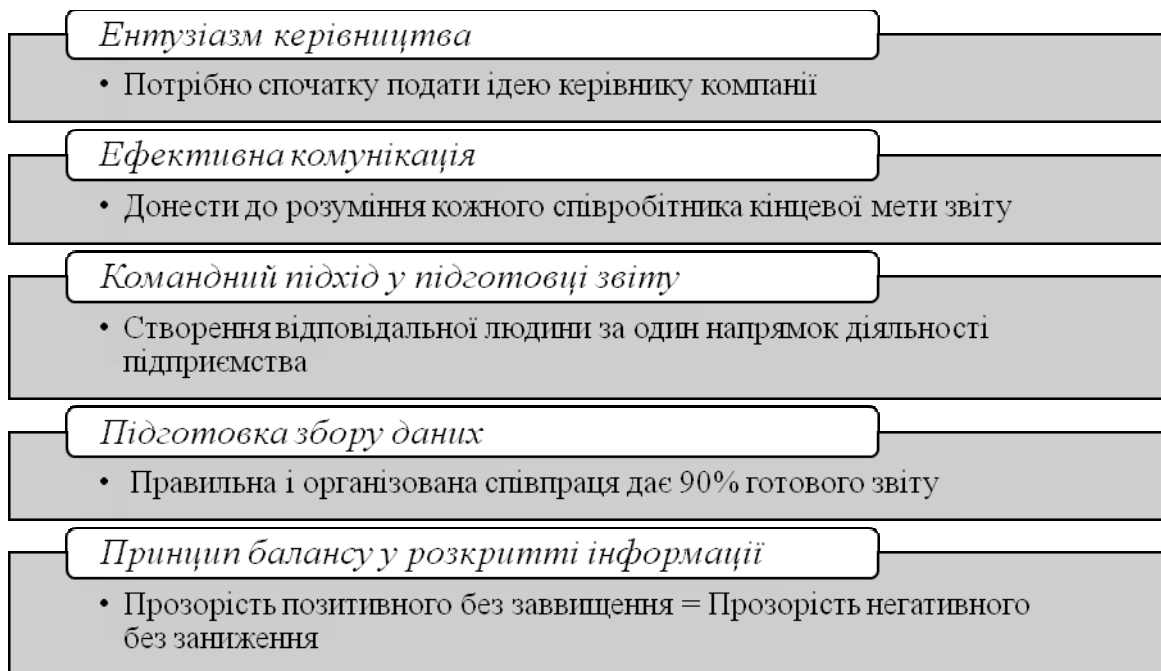
Інноваційна політика

Рис. 1. Запропонований зв'язок інтегрованої звітності на підприємствах залізничного транспорту

Аналіз розглянутих думок професіоналів-практиків у сфері КСВ дає підстави:

<i>Погоджуватися</i>	<i>Не погоджуватися</i>
Соціальний звіт – це інструмент взаємодії всередині компанії, тому що процес підготовки звіту допомагає комунікувати зі співробітниками	Соціальний звіт – це додатковий PR для компанії (якщо ця мета є головною для підприємства)
При підготовці соціального звіту з'являється можливість виявити «пробіли» в роботі компанії	На підготовку соціального звіту потрібні великі кошти
Підготовка соціального звіту об'єднує різні групи співробітників (teambuilding)	
При підготовці звіту, співробітники компанії вчаться працювати з новими форматами даних і аналізувати інформацію	
Соціальна звітність – це можливість отримати зворотній зв'язок як від працівників компанії, так і інших стейкхолдерів	

На підставі цього вважаємо, що для успішного складання соціальної звітності підприємствам залізничного транспорту потрібно керуватися наступними основами (рис. 2).

Рис. 2. Базис підготовки успішного соціального звіту

З урахуванням зростаючого тиску у напрямі зміцнення зв'язків між фінансовою звітністю і звітністю в області стійкого розвитку на підприємствах залізничного транспорту в майбутньому все ж залишається відкритою темою повна їх інтеграція в єдиний річний звіт, присвячений всім складовим результативності, – традиційною фінансовою, економічною, екологічною і соціальною. Можна спрогнозувати, що поєднання нових методів аналізу і

бухгалтерського обліку в соціально-відповідальній залізничній галузі призведе до подальшого розвитку тенденцій у виникненні єдиної звітності залізничної галузі нового покоління.

Розв'язання цієї проблеми вимагає фахового діалогу між спеціалістами СВБ, фінансовими директорами, бухгалтерами та ревізорами в межах залізничної галузі. Необхідна поступова адаптація стандартів обліку на національному рівні [2].

Таким чином, основна складність в підготовці соціальних звітів на підприємствах залізничного транспорту полягає в тому, що профільні фахівці з виробничих, маркетингових, економічних і інших підрозділів не можуть надати даних, що відображають ступінь стійкості підприємства. Потрібні фахівці саме в області соціальної відповідальності, що мають економічну підготовку, здатні розробити такі показники, включити їх в широкий економічний контекст, представити так, щоб фахівець міг оцінити, в чому ж не на словах, а на ділі полягає прогрес підприємства, ніж підприємство виділяється серед конкурентів, яка динаміка цього прогресу. Такий документ повинен бути складений ясно і чітко і бути зрозумілим для тих хто ухвалює фінансові рішення. Тому на підприємстві може бути створений спеціальний підрозділ під керівництвом топ-менеджера на рівні не нижче за члена правління або віце-президента, що займається корпоративною відповідальністю. А в управлінській структурі повинен бути створений управлінський комітет із соціальної відповідальності, членами якого стануть ключові лінійні керівники.

Список використаних джерел

1. Стрибулевич Т. О. Зарубіжний та вітчизняний досвід ідентифікації соціальних витрат в обліково-аналітичних системах // Вісник. 2007. Вип.3 (39): Економіка. С. 278–289.
2. Шкуліпа Л. В. Бухгалтерський облік та аналіз операцій з соціального захисту працівників підприємства: теорія і методика: дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук: 08.00.09. 2014. 22 с.
3. Козирева О. В. Розробка механізму формування корпоративної соціальної відповідальності підприємства // Всеукраїнський науково-виробничий журнал. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_7/227.pdf.
4. Інформаційна політика у сфері КСВ і соціальна звітність: URL: <http://skaz.com.ua/informatika/1287/index.html>.